

Załącznik
do Uchwały Rady Gminy Osie
Nr XXXIV/220/10
z dnia 26 października 2010 r.

**„PLAN ODNOWY
MIEJSCOWOŚCI BRZYZINY ”**

NA LATA 2010 – 2018

GMINA OSIE

SPIS TREŚCI:

	strona
Rozdział 1: Charakterystyka miejscowości	3
1.1 Położenie	3
1.2 Przynależność administracyjna	3
1.3 Historia miejscowości	3
1.4 Struktura przestrzenna	8
Rozdział 2: Inwentaryzacja zasobów	9
2.1 Zasoby przyrodnicze	9
2.2 Dziedzictwo kulturowe	9
2.3 Obiekty i tereny	10
2.4 Infrastruktura społeczna	10
2.5 Infrastruktura techniczna	10
2.6 Gospodarka i rolnictwo	13
2.7 Kapitał społeczny i ludzki	13
Rozdział 3: Ocena mocnych i słabych stron	14
Rozdział 4: Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne	15
Rozdział 5: Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w latach 2010 do 2017	16
5.1 Priorytety rozwojowe, cele, projekty	16
5.2 Harmonogram rzeczowo-finansowy	18

Rozdział 1: Charakterystyka miejscowości

1.1 Położenie

Brzeziny to duża wieś sołecka w południowej części gminy, wzdłuż drogi Wałkowiska – Jeżewo, przecinającej drogę Osie (siedziba gminy) – Świecie (siedziba powiatu) i prowadzącą do węzła kolejowego w Laskowicach Pomorskich.

Wieś oddalona jest od Świecia o ok. 20 km (na płd.). Sąsiednie miejscowości to: na północ (ok. 4 km Osie); na zachód (ok. 2 km Wałkowiska i ok. 2 km Żur); na południe (ok. 3 km Jaszcz).

Wieś położona wśród zwartego kompleksu Borów Tucholskich, na północnej i południowej stronie doliny Strugi Sobińskiej.

1.2 Przynależność administracyjna

Administracyjnie sołectwo i wieś należy do Gminy Osie, Powiatu Świeckiego i Województwa Kujawsko – Pomorskiego.

(mapka)

1.3 Historia miejscowości

Historia Brzezin jest nierozwiązalnie związana z historią Osia i okolic. Pierwsze ślady pobytu człowieka w tych okolicach pochodzą ze środkowej epoki kamienia (mezolitu) przypadającej na lata 8000-4300 p.n.e. i odkryto je w okolicach leśniczówki Orli Dwór (ok. 6 km). Z okresu następnego, to znaczy z neolitu (lata 4200-1700 p.n.e.) pochodzi znaleziona na terenie Osia (ok. 4 km) siekierka z krzemienia pasiastego, natomiast z epoki brązu (1700-650 r.p.n.e.) znalezione w Miedznie (ok. 3 km), siekierka brązowa i w Osiu urna twarzowa.

O pobycie na tym terenie ludzi w następnych epokach świadczą pochodzące z epoki żelaza znaleziska z okolic Osia (bransoletka, szpile z główką łopatkową, szczątki rogu do picia oraz szklane kamyki do gry), a w okolicy Jaszcz (ok. 3 km) znaleziono pochodzący z czasów panowania cesarza Trajana (98-117 r. p.n.e.) srebrny denar rzymski.

Okres wędrówki ludów (początek IV w.) spowodował wyludnienie Borów Tucholskich, gęsto zasiedlonych w poprzednich okresach dziejowych. Zjawisko to znalazło swoje odzwierciedlenie również na terenie wsi Brzeziny, bowiem pierwsze wzmianki o osadnictwie na jej terenie pochodzą dopiero z połowy trzynastego wieku i niewiele wskazuje, aby było ono wiele wcześniejsze.

Ponowny rozwój osadnictwa na terenach obecnej gminy Osie nastąpił i związany był z intensywną akcją kolonizacyjną zmierzającą do zagospodarowania północnej części kasztelani świeckiej. Początkowo prowadzona była ona wg zasad tzw. Prawa polskiego i z tego okresu pochodzi Miedzno (najprawdopodobniej z początku XIII w.), później na tzw. Prawie niemieckim, a jej efektem było powstanie Osia, Brzezin, Wierzchów, Łażka i młyna w Tleniu. Nastąpiło to w drugiej połowie XIII w. ewentualnie w początkach wieku XIV. Ich powstanie związane jest z działalnością człowieka, dążącego do wykorzystania zasobów przyrody tego terenu i tworzącego młyny, tartaki i smolarnie.

Teren wsi Brzeziny, jak i gminy Osie dzielił losy Pomorza gdańskiego. I tak w XIII wieku znalazł się w państwie książąt gdańsko-pomorskich, a w trakcie postępującego rozbicia dzielnicowego w dzielnicę świeckiej. Po śmierci w r. 1294 ostatniego z dynastii Mszczuja II wszedł na mocy układu w Kępnie w skład państwa Przemysława II, a później Władysława Łokietka. Jednak w wyniku wydarzeń z lat 1308-1309 znalazł się na ponad 150 lat w rękach zakonu krzyżackiego, w ramach pogranicznej komturii świeckiej. Krzyżacy, mimo że przypisuje się im często prowadzenie polityki eksterminacyjnej i germanizacyjnej wobec ludności nieniemieckiej, respektowali zwyczaje miejscowej ludności i zastane uregulowania prawne, a politykę ich cechował pragmatyzm i dążenie do jak najszybszego zagospodarowania podbitych terenów przez popieranie wsi czynszowych na prawie niemieckim. Klęska zakonu w wojnie z polską w latach 1409-1411 spowodowała wzrost ucisku fiskalnego na ziemiach pod jego panowaniem.

Niezwykle istotnym momentem w dziejach Pomorza Gdańskiego, a tym samym terenów gminy, była wojna trzynastoletnia. W jej wyniku dzielnica ta została ponownie przyłączona do Polski. Wydarzenie to przyniosło oprócz zmian politycznych również zmiany ekonomiczne, polegające na dążeniu do unifikacji tych terenów z pozostałymi ziemiami polskimi, w tym rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej. Lata po zawarciu pokoju toruńskiego były w historii tych ziem okresem spokoju, a ludność wiejska, o ile kraju nie nawiedzały klęski nieurodzaju, żyła dostatnio.

Najazd na Pomorze Gdańskie króla szwedzkiego Gustawa Adolfa przerwał okres pokojowego rozwoju prowincji. Trwające w latach 1626-1629 walki nie oszczędziły również rejonu Brzezin.

Ćwierć wieku później, w okresie potopu szwedzkiego (1655-1660), teren wsi znów znalazł się w ogniu walk. Kilkuletnia okupacja szwedzka, toczona w oparciu o Bory Tucholskie wojna partyzancka, przemarsze regularnych armii, które nie mogły nie korzystać z przebiegających przez ten teren szlaków komunikacyjnych, spowodowały, że w roku 1664 dokonujący lustracji komisarze królewscy zastali tragiczny jej obraz. We wszystkich wsiach gminy Osie naliczono jedynie 3 gburów podczas, gdy w roku 1649 w samym Osiu było ich 18.

Mimo, że nie dysponujemy bezpośrednimi relacjami nic nie przemawia za tym, aby teren gminy oszczędziły wojny toczone w XVIII wieku, to jest wojna północna: (1700-1721), wojna o tron polski (1733-1735), wojna siedmioletnia (1757-1763), konfederacja barska (1768-1772). Maszerujące przez teren Pomorza wojska szwedzkie, pruskie, rosyjskie i polskie w równym stopniu przyczyniały się do wyniszczenia gospodarczego regionu. Wszystkie nakładały kontrybucje, żądały paszy, żywności i podwód, nie unikały gwałtów mordów i pożog.

5 sierpnia 1772 podpisany w Petersburgu między Prusami, Rosją i Austrią, układ rozbiorowy oderwał od Polski Prusy Królewskie. We wrześniu tego roku, z wkraczającymi wojskami pruskimi przybyły na Pomorze ekipy urzędnicze, które przejęły władzę cywilną i wcieliły nowe zasady ustrojowe i administracyjne.

Obowiązek zapoznania z patentem okupacyjnym szlachty i włościan powiatu świeckiego spoczywał na pełniącym funkcję sędziego ziemskiego, właścicielu

pobliskiego Jaszczu -Józefie Płaskowskim. W tym samym miesiącu burmistrzowie Świecia i Nowego oraz sołtysi złożyli w Malborku przysięgę hołdowniczą.

Pierwszy, trwający do wojen napoleońskich, okres rządów pruskich zahamował ożywioną akcją osadniczą trwającą na terenie pow. świeckiego w pół. XVIII w. Ograniczony na rzecz administracji państwowej został samorząd gromadzki, wprowadzono pruski system pieniężny i podatkowy, system miar i wag oraz niemiecki język urzędowy.

Ważnym momentem polityki pruskiej było zarządzenie Fryderyka II, na mocy którego w każdej wsi w domenach królewskich powstały szkoły ludowe oraz rozporządzenie z 1776 r. nakazujące posyłanie do szkół dzieci w wieku 5-13 lat.

Wielkie wydarzenia przełomu XVIII i XIX w. dotknęły również teren gminy. Klęska Prus w wojnie z Francją spowodowała, że wojska Napoleona wkroczyły w roku 1806 na ziemie polskie. Mimo zdobycia przez wojska polskie Pomorza Gdańskiego nie weszło w skład utworzonego na mocy traktatu w Tylży Księstwa Warszawskiego.

W roku 1812 drogami gminy Osie maszerowały wojska francuskie na podbój Rosji, tędy też wracały pod koniec 1812 i na początku 1813.

Pozostałością po tych wydarzeniach jest tzw. "trakt napoleoński" czyli zmodernizowany odcinek traktu prowadzącego z Tucholi w kierunku Nowego, którego resztki zachowały się w okolicach Tlenia oraz liczne podania nawiązujące tematycznie do tego, niewątpliwie dużego wydarzenia w dziejach miejscowości, które znalazły się na trasie marszu "wielkiej armii".

Równolegle nastąpił dynamiczny wzrost zaludnienia terenu gminy. Na przykład liczba mieszkańców Brzezin wzrosła z 125 w r. 1773 do 382 w r. 1885.

Szczególne znaczenie nabrało w tym okresie Osie, które zawdzięczało wzrost ludności z jednej strony rozwojowi przemysłu drzewnego, z drugiej rzemiosła i handlu, obsługujących północno-zachodnią część powiatu świeckiego, znacznie oddaloną od obu jego ośrodków miejskich i do tego ze znacznym opóźnieniem włączoną w obręb sieci kolejowej. Równocześnie jednak wystąpiło na tym terenie zjawisko znane jako przeludnienie wsi. Nie zaowocowało ono - jak w innych rejonach polski - emigracją za ocean, ale zjawiskiem specyficznym dla rejonu, który stwarzał duże możliwości pracy zimą w lasach, a mianowicie migracją sezonową 6-9-miesięczną do pracy w rolnictwie na terenie Meklemburgii, Pomorza zachodniego i Brandenburgii.

Wg danych landratu świeckiego z roku 1895 z miejscowości wchodzących w skład obwodów wójtowskich Osie I i Osie II, a obejmujących wschodnią część obecnej gminy do pracy wędrowało 1070 Osian, to jest 25,5% ogółu ludności (4172), a z obwodu Łążek 173 osoby tj. 6% z ogólnej liczby 2889 mieszkańców. Podobna sytuacja dotyczyła wsi Brzeziny.

Rozwój gospodarczy gminy jaki nastąpił pod koniec XIX i na początku XX wieku związany był z jednej strony z napływem gotówki przywożonej przez robotników sezonowych, z drugiej z rozwojem zakładów przemysłowych związanych z wykorzystaniem miejscowych zasobów surowcowych. I tak pod koniec panowania

pruskiego funkcjonowało na tym terenie 6 tartaków, a nadwyżki drewna spławiano Wdą do tartaków w Przechowie i Grudziądzu.

Druga połowa XIX wieku to okres odrodzenia narodowego na Pomorzu. Mieszkańcy Borów Tucholskich żywo zareagowali na wydarzenia powstania styczniowego. Klęska powstania doprowadziła do przewartościowania w myśleniu o odzyskaniu niepodległości. Na czoło wysunęła się idea pracy organicznej. Paradoksem jest fakt, że w Osiu zapoczątkował ją i największe zasługi tam położył Niemiec z pochodzenia ks. Józef Semrau oraz przysłany przez władze pruskie w celu naprawy skutków jego działania, również Niemiec z pochodzenia, ks. August Masłowski, którego działalność tak scharakteryzował, wielce zasłużony dla polskość Pomorza, ks. Józef Dembieński: "nadprezydent v. Gosster doznał jednak przykrego zawodu, gdyż ks. Masłowski wstąpił w ślady swojego poprzednika. Zaprzyjaźniwszy się z ówczesnym gorliwym działaczem na tamtejszym gruncie, doktorem drzycimskim, z nim razem działał na korzyść sprawy polskiej".

Jednocześnie z tworzonymi pod patronatem księży organizacjami gospodarczymi, jak spółka zarobkowa i parcelacyjna, filia jeżewskiego "Kupca", czy kulturalnymi, jak utworzony przy kościele chór "Cecylia", na terenie Osia rozwinęły działalność inne organizacje o podobnym charakterze. Tak więc powstały towarzystwa przemysłowe i towarzystwo ludowe, a działalność kulturalno-oświatową prowadziły towarzystwo czytelników ludowych i założone w roku 1912 gniazdo "Sokoła".

Wzrost świadomości narodowej znalazł odbicie w okresie strajku szkolnego, do którego, jak podają dostępne źródła, przystąpiły na terenie gminy dzieci ze szkół w Starej Rzece i Brzezinach.

W styczniu 1920 r. wkroczyły na teren Pomorza oddziały generała Hallera, przyłączając je na mocy postanowień traktatu wersalskiego do Polski. Okolice Osia znalazły się w ramach utworzonego województwa pomorskiego, a ściślej w północno-wschodniej części powiatu świeckiego.

W roku 1933 w wyniku reformy administracyjnej Osie zostało siedzibą gminy zbiorczej, w której skład weszły poza nim: Jaszcz, Brzeziny, Grabowa Buchta, Wałkowiska, Żur, Miedzno, Stara Rzece, Radańska, Tleń, Wierzchy, Pruskie, Łązek, Łącki Piec, Zazdrość i Laski.

Na terenie gminy działało osiem tartaków zatrudniających 181 pracowników, zakład meblarski - 20 pracowników, zakład betoniarski - 5 pracowników, po kilka zakładów stolarskich, kołodziejskich, krawieckich, szewskich, piekarniczych, masarskich, ciesielskich, kowalskich i innych. Istniało ponad 20 sklepów kolonialnych i 10 restauracji.

15 lutego 1930 roku została oficjalnie oddana do użytku Elektrownia Żur, która wraz z folwarkiem we Wierzchach, Osiu, Jaszczu i Grabowej Buchcie dopełniała obraz życia gospodarczego gminy i rynku pracy.

Lata międzywojenne, to również rozwój życia politycznego, społecznego i kulturalnego. Wśród organizacji politycznych prym wiodły stronnictwa narodowe i narodowa partia robotnicza, dla których Osie było ostoją. Wśród organizacji społecznych dużą popularnością cieszyło się towarzystwo powstańców i wojaków,

którego koła istniały w Osiu, Miedznie, Starej Rzece, Łążku, towarzystwa młodzieży polsko-katolickiej - Osie, Łążek i Miedzno. W Osiu ponadto działały: towarzystwo gimnastyczne "Sokół", związek inwalidów wojennych, "Ogródek" przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, towarzystwo czytelni ludowych oraz sięgające rodowodem czasów pruskich chóry "Cecylia", "Moniuszko", "Dzwon" i "Lutnia", a od 1939 r. "Halka".

Prężnie działały też "utworzone jeszcze w czasach zaboru" placówki ochotniczej straży pożarnej w Osiu, Miedznie i Łążku oraz kółka rolnicze w Osiu i Łążku, a także towarzystwa rzemieślników i towarzystwo kupców.

W momencie niemieckiego ataku na Polskę, 1 września 1939 r. Gmina Osie znalazła się na bezpośrednim zapleczu frontu. 2 września okolice Osia były wielokrotnie bombardowane. Straty poniosła uchodząca ludność cywilna oraz wycofujące się oddziały 2 pułku szwoleżerów i 2 samodzielnego batalionu strzelców. 3 września do Osia wkroczyły wojska niemieckie.

Podobnie jak na terenie całego Pomorza Niemcy rozpoczęli rządy od wprowadzenia restrykcyjnego prawa dla ludności polskiej i eksterminacji osób, które ich zdaniem mogły zagrozić panowaniu III rzeszy. W kościele utworzony został, istniejący do XI 1939 r., obóz przejściowy dla ludności cywilnej i żołnierzy polskich. Warunki okupacji spowodowały na Pomorzu rozwój ruchu partyzanckiego. Lasy na północ od Brzezin i Osia stały się ostoją partyzantów "Graba", grupy Feliksa Warczaka i innych. Było to powodem umieszczenia w Osiu oddziału antypartyzanckiego "Jagdkommando", który brał udział w pacyfikacjach rejonu, w tym również w stoczonej w lasach między leśniczówką Pohulanka a Błędnem największej bitwie partyzanckiej na Pomorzu. Jego też dziełem było zamordowanie pod zarzutem współpracy z partyzantami mieszkańców wsi Radańska. Panowanie Niemców na terenie gminy zakończyło się w drugiej dekadzie lutego 1945 r., kiedy to wchodzące w skład 49 armii generała Griszina 385 i 191 dywizje piechoty zdobyły 17 lutego Osie. Działania wojenne spowodowały w skali gminy wielkie straty materialne. Zniszczeniu uległy mosty na Wdzie oraz centrum Osia. Trudniej natomiast ocenić straty ludzkie.

Po II wojnie światowej gmina pozostała na uboczu przemian gospodarczych. Przeprowadzona została reforma rolna, pozostałą część ziemi dawnych folwarków przejęły państwowe gospodarstwa rolne, a znaczną ilość gospodarstw opuszczonych przez ludność niemiecką objęli repatrianci ze wschodu. Nastąpiła migracja ludności gminy na ziemie odzyskane. Ostatecznie liczba mieszkańców natomiast gminy Osie 5-5,5 tys. osób i od wielu lat utrzymuje się w tych granicach.

W latach powojennych nastąpił upadek rozwijającego się przed wojną przemysłu drzewnego. Jego tradycje podtrzymywała do lat dziewięćdziesiątych Spółdzielnia Pracy "Zgoda" i kilka zakładów rzemieślniczych. Od lat dziewięćdziesiątych wyraźnie zauważalny jest ponowny rozwój tej dziedziny gospodarki.

Rozbudowie uległy dotychczasowe zakłady rzemieślnicze branży stolarskiej, w tym: kilka zatrudniających od kilkunastu do kilkudziesięciu pracowników oraz jeden mający charakter kilkusetosobowego przedsiębiorstwa. Podobne zjawisko można zaobserwować wśród zakładów przetwórstwa mięsnego i w chwili obecnej zamiast jednej masarni działa kilka zakładów tej branży, w tym jeden zakład o charakterze kilkusetosobowego przedsiębiorstwa.

Wspomniane zakłady wraz z tymi, które przetrwały okres przemian gospodarczych z przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych tworzą rynek pracy, zapewniający miejsca pracy, już nie tylko mieszkańcom gminy, gmin ościennych, ale i powiatu świeckiego.

Dalszemu rozwojowi gospodarczej winno sprzyjać systematyczne podnoszenie standardów komunikacyjnych, usług turystycznych, zwiększenie oferty turystycznej, realizacja gminnych programów rozwojowych oraz coraz szersza promocja terenu gminy i jej walorów przyrodniczych i krajoznawczych.

Nazwy geograficzne na terenie gminy są najczęściej pochodzenia miejscowego i w większości odzwierciedlają cechy środowiska geograficzno-przyrodniczego. Tak więc od nazw drzew pochodzą nazwy: Osie - od osiki w znaczeniu osikowe, Dębowiec - lasu dębowego, Grabowa Buchta - zakątką, w którym rosną graby, Brzeziny - lasu brzoźowego.

W okolicach występują nazwy powstałe od cech terenu: Łązek - od łągu czyli łąki wśród pól, Stara Rzeka - od starego koryta Wdy, Wałkowiska - od wyrównanego terenu, Wierzchy od wyrazu wierzch (dawniej wirzch) oznaczającego pagórek, wzniesienie.

1.4. Struktura przestrzenna

Obszarem realizacji Planu Odnowy Miejscowości Brzeziny jest teren wsi Brzeziny, a czas jego realizacji obejmuje lata 2010 – 2017.

Brzeziny, rozległa wieś sołecka, leżąca na południe od Osia i rozrzucona pomiędzy lasem i rzeką Sobińską Strugą i gruntami uprawnymi. Tworząca jedną całość w północnej części doliny wraz z Rajbruchami i Rumlandem przyległych do Strugi.

Wieś powstała w XIX wieku. Liczba mieszkańców sołectwa: 380.

Przez wieś przebiega droga powiatowa Wałkowiska – Brzeziny – Jaszcz -Jeżewo.

Wieś charakteryzuje się zwartą zabudową w centralnej części oraz przysiółkami Rajbruchy i Rumlandy od południa. W ostatnich latach na terenie wsi rozwinęło się budownictwo o charakterze letniskowym.

Od północy graniczy z gruntami rolnymi, natomiast od południa z rzeką Sobińską Strugą i Lasami Państwowymi.

Powyżej nieczynny cmentarz ewangelicki, z charakterystycznymi nagrobkami. Drugi z cmentarzy ewangelickich znajduje się na Rumlandach przy drodze gminnej.

Powyżej zapory znajduje się Figura Matki Boskiej „Gwiazda Morza”. Zbudowana została w 1938 roku, a zburzona przez Niemców w 1939 r. Figura została odrestaurowana w roku 1989.

Rozdział 2. Inwentaryzacja zasobów

2.1 Zasoby przyrodnicze

„Wdecki Park Krajobrazowy”

- 75,3% Wdeckiego Parku Krajobrazowego tj. 14 440,62 ha znajduje się na terenie gminy, (lasy - 9 756 ha, wody - 525 ha, tereny pozostałe /zabudowane, rolne, komunikacja/ -4 159,62 ha.)
- obejmuje swym zasięgiem duży fragment centralnej części gminy, w jego granicach znajduje się część zlewni chronionej rz. Wdy
- ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego nr 52/93 z 16.02.1993 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. nr 10 poz. 133),
- zakres nakazów i zakazów obowiązujących w Parku zawarty jest w cyt. wyż. Rozporządzeniu Wojewody Bydgoskiego Nr 31/98 z 11.08.1998 r.,
- wszelkie obiekty i urządzenia lokalizowane na obszarze Parku - nie mogą wpływać ujemnie na jego walory przyrodnicze i krajobrazowe. nie mogą również prowadzić do degradacji wód, powietrza, gleb i szaty roślinnej oraz do zmian stosunków wodnych.
- integralnymi częściami Parku jest pięć stref ochronnych, w tym dwa tzw. obszary wyłączone (o statusie strefy ochronnej) obejmujące okolice w. Osie i Tlenia oraz trzy obszary zewnętrzne („a”, „b” i „c”). Na tych terenach brak jest dotychczas obowiązujących ograniczeń.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Osie znajdują się również 72 pomniki przyrody - ustanowione Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego. Na terenie sołectwa zarejestrowano 4 pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej. W rejestrze znajdują się pojedyncze drzewa lub grupy drzew.

Stanowiska zwierząt chronionych

Ochroną gatunkową na terenie sołectwa Brzeziny objęte są stanowiska zwierząt chronionych takich jak: bóbr europejski, wydra, bocian czarny, rybołów, żuraw, kania ruda i czarna, ptaki błotne i pływające, nietoperze, ptaki śpiewające.

Zagrożenia zewnętrzne

Wdecki Park Krajobrazowy znajduje się na skraju intensywniejszej penetracji turystycznej. Obszar objęty Parkiem charakteryzuje słaba sieć komunikacyjna, wysoki stopień lesistości, niski stopień zaludnienia, pierwotne drzewostany, relatywnie duży udział stosunkowo czystych wód, liczne stanowiska flory i fauny. Obszar parku podlega licznym procesom degradacyjnym związanym z punktowym zrzutem ścieków, zanieczyszczeniami antropogenicznymi o charakterze obszarowym lub liniowym, intensywniejszym ruchem turystycznym w niektórych rejonach, itp.

2.2 Dziedzictwo kulturowe

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest Izba Tradycji zlokalizowana w Szkole Podstawowej w Brzezinach. W izbie dyrektor szkoły zebrał przedmioty codziennego użytku otrzymane od mieszkańców wsi Brzeziny, Jaszcz i Osie. Izba jest czynna w godzinach pracy szkoły.

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ

Lp	/Miejscowość	obiekt lub zespół obiektów
1	2	3
1.	Brzeziny	budownictwo drewniane i murowane, rozproszone z XIX/XX w. (bez strefy)
2.	Brzeziny	cmentarz ewangelicki, nieczynny z XIX w. - strefa „B”
3.	Brzeziny	cmentarz ewangelicki, nieczynny z XIX w. - strefa „B”

2.3 Obiekty i tereny

Szkoła Podstawowa w Brzezinach.
Ogród dendrologiczny przy SP Brzeziny
Remiza strażacka w Brzezinach
Budynek komunalny (stara szkoła)
Teren przed remizą
Teren przy kapliczce przydrożnej

2.4 Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna jest nierozzerwalnie związana z obiektami i terenami wymienionymi w rozdziale 2.3
Uwadze należy poświęcić zagospodarowaniu terenów zielonych oraz modernizacji istniejących obiektów służących społeczeństwu lokalnemu.

2.5 Infrastruktura techniczna

Urządzenia obsługi ruchu
Bezpieczny i odbywający się z pewnym komfortem jazdy ruch drogowy najbardziej uzależniony jest od wielkości i jakości sieci drogowej gminy, ale również istotne znaczenie mają tzw. urządzenia obsługi ruchu. Do nich należą przede wszystkim stacje paliw i stacje diagnostyczne obsługi pojazdów samochodowych.

- Stacje paliw

Na terenie gminy zlokalizowana są dwie stacje paliw (jedna nieczynna do czasu modernizacji) - obie znajdują się w Osiu.

- Stacje diagnostyczne obsługi pojazdów samochodowych

Na terenie gminy znajduje się jedna stacja diagnostyczna obsługi pojazdów samochodowych - w Osiu na terenie rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

- Komunikacja autobusowa

Globalna długość linii autobusowych wynosi 40 km. Gęstość dróg z komunikacją autobusową wynosi 19 km/100 km², analogiczna gęstość w województwie wynosi 44,5 km/100 km².

Długość dróg z komunikacją autobusową w gminie stanowi 60 % ogółu dróg o nawierzchni twardej. Główny przystanek zlokalizowany jest przy drodze Osie - Świecie. We wsi Brzeziny przystanek autobusowy w kierunku Osia i Jeżewa.

- **Koleje**

Przez teren gminy przebiega jednotorowa niezelektryfikowana linia kolejowa II rzędu (znaczenia regionalnego) Laskowice - Czersk - Bał ze stacjami: Osie, Tleń, Łążek i przystankiem w miejscowości Kwiatki. Najbliższe połączenie kolejowe ze stacji kolejowej w Kwiatkach i Osiu.

- **Energetyka**

Gmina stanowi dość wyodrębnioną enklawę energetyczną o niewielkim zapotrzebowaniu mocy i niskim zużyciu energii elektrycznej. Źródłem zasilania gminy w energię elektryczną jest rozdzielnia wysokiego napięcia, zlokalizowana przy elektrowni wodnej w Żurze. Z rozdzielni tej w kierunku obszaru Osia wyprowadzona została jedna linia średniego napięcia 15 kV, doprowadzająca energię elektryczną do Osia, Tlenia i pozostałych miejscowości na terenie gminy, Modernizacja sieci energetycznych przeprowadzana jest sukcesywnie we wszystkich miejscowościach gminy i wynika z planu opracowanego przez energetykę.

Sieć średniego napięcia

Linia średniego napięcia, wyprowadzona z rozdzielni przy elektrowni w Żurze, zasilająca obszar gminy, jest w dobrym stanie technicznym. Długość jej wynosi ok. 80 km, a więc o 50% przekracza długość uzasadnioną ekonomicznie. Istnieje możliwość awaryjnego zasilania tej linii z GPZ Gródek, jednakże długość jej ulega zwiększeniu.

Sieć rozdzielcza średniego napięcia w przeważającej większości wykonana została jako sieć napowietrzna przewodami stalowo - aluminiowymi AFL 3x35 mm² i AFL 3x70 mm². Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę sieci średniego napięcia.

Zużycie energii elektrycznej

Zarówno Zakład Energetyczny, jak i Urząd Statystyczny w Bydgoszczy nie prowadzą zestawienia zużycia energii elektrycznej na terenach wiejskich w poszczególnych latach. Taka statystyka prowadzona jest jedynie dla miast województwa i łącznie dla wszystkich wsi w województwie. Z zestawienia tego wynika, że do roku 1993 następowało zmniejszenie zużycia energii elektrycznej globalnie i w odniesieniu do 1 odbiorcy. Domniemywać również należy, że podobna sytuacja wystąpiła i na terenie gminy Osie oraz dla samej miejscowości Osie. W stosunku do 1989 r. na terenach wiejskich nastąpiło zmniejszenie zużycia energii elektrycznej aż o ok. 16%. W woj. Kujawsko-pomorskim od kilkunastu lat obserwuje się, że zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę wiejskiego jest znacznie większe od średniego krajowego zużycia.

- **Gazownictwo**

W stanie istniejącym gmina Osie nie jest zgazyfikowana przewodowo gazem ziemnym. Przygotowywanie posiłków i ciepłej wody użytkowej odbywa się na kuchniach węglowych, elektrycznych i przy pomocy gazu propan - butan, dostarczanego w butlach 11 kg. W oparciu o liczne punkty dystrybucji.

Gmina posiada opracowaną przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowe „Sanimont” w Bydgoszczy koncepcję programową gazyfikacji całej gminy. Celem

gazyfikacji gminy będzie zwiększenie komfortu warunków życia mieszkańców wsi a także znaczne ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego poprzez użytkowanie gazu do ogrzewania pomieszczeń i tym samym zmniejszenie wydzielania szkodliwych substancji do atmosfery podczas opalania pomieszczeń węglem lub koksem.

Koncepcja programowa zakłada, że 100% mieszkańców będzie stosować gaz do: przygotowania posiłków, ogrzewania pomieszczeń, przygotowania karmy dla zwierząt w gospodarstwach rolnych, w ośrodkach wypoczynkowych do przygotowania posiłków i ciepłej wody użytkowej, a w ośrodkach całorocznych również do celów grzewczych.

Warunkiem rozpoczęcia gazyfikacji gminy Osie będzie doprowadzenie gazu wysokiego ciśnienia do gmin Drzycim i Lniano.

- Telekomunikacja

Na terenie wsi Osie znajduje się jedna centrala telefoniczna w Osiu współpracująca z drugą centralą zlokalizowaną w Tleniu, które swym zasięgiem obejmują wszystkie miejscowości gminy Osie.

Przez teren gminy, na kierunku północ - południe, przebiega linia telekomunikacyjna międzymiastowa relacji Świecie - Osie - woj. pomorskie.

Od 1989 r. na terenie województwa występuje intensywny rozwój telekomunikacji.

W bardzo szybkim tempie realizuje się założenia polityki inwestycyjnej i rozwojowej zmierzającej do nadrobienia wieloletnich opóźnień w tej dziedzinie. Ilość abonentów telefonicznych systematycznie rośnie.

W ostatnich latach zanotowano wzrost liczby abonentów sieci telefonicznych bezprzewodowych opartych o maszty telefoniczne zlokalizowane w Osiu, a także w Tleniu i Żurze.

- Zaopatrzenie w wodę

Sołectwo Brzeziny zwodociągowane jest w 95 %. Woda dostarczana jest z wodociągu grupowego, wiejskiego, zlokalizowanego we wsi Jaszcz.

Wydajność poszczególnych ujęć przedstawia się następująco:

- ujęcie w Jaszczu - z pokładów czwartorzędowych o głębokości 44 i 44 m p.p.t.,
wydajność 26,00 i 19,00 m³/godz ;

Woda uzdatniana jest w stacji wodociągowej, której łączna wydajność wynosi 140,00 m³/godzinę.

Rozprowadzana jest sieciami wodociągowymi o średnicach \varnothing 90÷225 mm.

Zużycie wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w gospodarstwach domowych systematycznie zwiększa się. W roku 1990 zużycie wody w gminie wynosiło 13,6 m³/dobę/1 mieszkańca, w roku 2008 zużycie wody wynosiło już 41,3 m³/1 mieszkańca/dobę.

W 2009 r. wymianie uległa stara sieć wodociągowa położona w centralnej części wsi. Inwestycja była realizowana równolegle z budową sieci kanalizacyjnej.

- Odprowadzanie ścieków

W gminie Osie pracuje grupowa oczyszczalnia ścieków we wsi Osie - mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości Q d śr - 980 m³, Q dmax - 1540 m³.

Obsługuje ona całą gminę Osie - w której sukcesywnie realizowana jest budowa kolektorów i kanałów sanitarnych. Wieś Osie skanalizowana jest w 95 %. Obecnie do sieci przyłączają się nieruchomości przy których przebiega kolektor sanitarny.

W przyszłości planuje się oczyszczalnie przydomowe dla gospodarstw na terenach wokół zwartej skupiska wsi.

2.6 Gospodarka i rolnictwo

W obrębie wsi brak przedsiębiorstw produkcyjnych. W dziale usług i handlu funkcjonują dwa sklepy ogólnospożywcze. Przewiduje się, że w najbliższych latach wzrastać będzie trend na tworzenie małych przedsiębiorstw w zakresie usług nieuciążliwych i turystyki.

We wsi Brzeziny funkcjonuje jedno gospodarstwo agroturystyczne o charakterze pensjonatu o wysokim standardzie wyposażenia i usług. Pozostałe obiekty zlokalizowane w zabudowie rozproszonej mają charakter budownictwa letniskowego (drugie domy) i nie są przeznaczone do wykorzystania komercyjnego.

Gleby o wysokiej bonitacji klas I - III jest w sołectwie Brzeziny znikoma ilość na gruntach ornych 2,7%, a na użytkach zielonych 0,2%. Największy odsetek na gruntach ornych stanowią gleby klasy V - 33,1%. Grunty orne zajmują generalnie gleby bardzo lekkie, piaszczyste zawierające w wierzchnich warstwach piaski: gliniaste lekkie, piaski słabo gliniaste i luźne oraz częściowo piaski słabo gliniaste pylaste i pyły zwykłe. Gleby są okresowo za suche z powodu słabego piaszczystego składu mechanicznego wierzchnich warstw profilu glebowego i położenia w terenie płaskim bądź lekko falistym o dobrym odpływie wód i niskim poziomie wód gruntowych. Gleby klasy IV a i IV b zaliczane są do kompleksu przydatności rolniczej 5 - żytniego dobrego i 6 - żytniego słabego i należą do typu gleb bielcowych, bądź brunatnych wylugowanych o odczynie kwaśnym. Gleby klasy V i VI zaliczane są do 6 -żytniego słabego i 7 - żytniego bardzo słabego.

Użytki zielone zajmują łąki i pastwiska w klasie V (kompleks 32 - użytki zielone słabe i bardzo słabe, czasem 2z - średnia), na ogół pochodzenia organicznego, leżące na torfach

niskich. Ponad 25% produkcji roślinnej pochodzi z użytków zielonych. Trwałe użytki zielone pokrywają w ponad 100% potrzeby na pasze objętościowe pogłowia bydła i koni. Stopień zaspokojenia potrzeb melioracyjnych wynosi dla użytków rolnych 61,1%, natomiast dla gruntów ornych 29,9% (bardzo niski) a dla użytków zielonych 88,5%. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 49 i należy do najniższych w województwie. Wskaźnik bonitacji dla gleb wynosi 34,4 i również jest jednym z najniższych w województwie. Korzystny jest agroklimat (8,8 na 10 punktów możliwych), warunki wodne słabe (1,9 punktów na 5 możliwych) i średnia rzeźba terenu (3,9 punktów na 5 możliwych).

2.7 Kapitał społeczny i ludzki

We wsi działa świetlica wiejska usytuowana w Remizie Strażackiej. Dzieci i młodzież mają zapewnioną opiekę. Na bazie świetlicy można tworzyć wyspecjalizowane formy działalności społecznej.

Drugą bazą społeczną jest ruch skupiony wokół sołtysa i Rady Sołeckiej.

Do ważnych elementów kapitału społecznego należy zaliczyć strażaków skupionych przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Brzezinach.

Dodatkowym elementem jest szkoła podstawowa z jej pracownikami i uczniami.

Rozdział 3. Ocena mocnych i słabych stron

Silne strony:

1. Udział Gminy w Związku Miast i Gmin Zlewni Rzeki Wdy
2. Mocna pozycja wsi i gminy w rankingach gospodarczych i społecznych
3. Korzystne położenie komunikacyjne (przy trasie Osie- Świecie)
4. Wysoka lesistość sołectwa. Lasy z niedaleko położonymi rezerwatami przyrody– bogata fauna i flora
5. Położenie we Wdeckim Parku Krajobrazowym i Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Bory Tucholskie”
6. Rozległe tereny rolnicze o niskiej klasie bonitacji umożliwiające rozwój funkcji letniskowych
7. Rozwinięta infrastruktura techniczna: wodociągi, kanalizacja, sieć informatyczna i telefoniczna

Słabe strony:

1. Niewystarczający poziom infrastruktury drogowej (drogi, parkingi)
2. Niski standard starej zabudowy mieszkaniowej
3. Niedostateczne wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych
4. Bezrobocie, zwłaszcza wśród kobiet;
5. Niski poziom życia wśród części mieszkańców;
6. Niedostateczne zorganizowanie społeczeństwa
7. Brak pełnej infrastruktury komunalnej wsi – dotyczy sieci informatycznej.

Szanse:

1. Dalszy wzrost gospodarczy kraju, a tym samym gminy
2. Wieś i gmina jako element kraju – członka Unii Europejskiej
3. Możliwości dofinansowania ze źródeł pozabudżetowych
4. Możliwość stworzenia nowych miejsc pracy w sferze obsługi turystyki.
5. Rozwój infrastruktury może wyzwalać wzrost przedsiębiorczości adresowanej do mieszkańców wsi
6. Korzystne zmiany prawne w zakresie gospodarki finansowej gmin i wzrost udziału gmin w podatkach.
7. Rozwój mieszkalnictwa stałego i letniskowego
8. Poprawa jakości dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych
9. Wzrost dochodów osób fizycznych i podmiotów prawnych

Zagrożenia:

1. Wzrost oferty letniskowej prezentowanej przez inne wsie powiatu
2. Konkurencja ze strony innych gmin lub regionów
3. Zmiana przepisów podatkowych powodujących spadek wpływów do budżetu gminy
4. Przeniesienie środków finansowych do dużych regionów obsługujących EURO 2012
5. Upadłość wiodących, dużych zakładów produkcyjnych w gminie Osie
6. Szybki wzrost cen gruntów, materiałów budowlanych i robocizny
7. Brak pracowników o odpowiednich kwalifikacjach
8. Wzrost bezrobocia
9. Odpływ ludzi do większych miast
10. Zaniechanie działań w zakresie infrastruktury technicznej i komunalnej

Rozdział 4. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne

We wsi Brzeziny należy wyróżnić dwa obszary o o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne:

- Obszar Szkoły Podstawowej wraz z ogrodem dendrologicznym, Izbą Tradycji i zapleczem socjalnym. Obecnie obszar ten jest zbyt mało zagospodarowany pod względem społecznym. Należy zintensyfikować działania mogące wykorzystać zaplecze socjalne i gospodarcze obiektu wraz z jego promocją.
- Obszar Remizy strażackiej wraz ze świetlicą wiejską i terenem przed remizą. Mimo prowadzenia zajęć w świetlicy oraz spotkań strażaków lub mieszkańców należy zintensyfikować działania mogące wykorzystać zaplecze socjalne i gospodarcze obiektu wraz z jego promocją.

Rozdział 5. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w latach 2010 do 2018

Położenie wsi Brzeziny stanowi szansę na rozwój turystyczny obu miejscowości. Jej walory przyrodniczo – krajobrazowe, architektura wiejska, oraz istnienie wielu atrakcyjnych w ujęciu historycznym obiektów stanowią podstawę do ukierunkowania działalności mieszkańców, władz w stronę rozwoju turystycznego. Podjęcie tego zadania umożliwi rozwój wsi, dzięki eskalacji odwiedzin turystów z Polski i zagranicy, to z kolei może przyczynić się do powstania przedsięwzięć gospodarczych z zakresu obsługi turystyki. Zmiana charakteru wsi z rolniczo – leśnego na usługowo – turystyczny z elementami przemysłu nieuciążliwego może w znaczny sposób ograniczyć bezrobocie i marginalizację społeczności lokalnej. Ograniczeniu pauperyzacji wsi może służyć również aktywizacja społeczno – kulturalna mieszkańców wsi.

Realizacji tego kierunku służyć może szersza działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Osiu, rozwój bazy edukacyjnej i sportowej oraz działalność organizacji społecznych działających w obrębie sołectwa Brzeziny, na terenie gminy Osie lub regionie Borów Tucholskich.

Rozdział 5.1 PRIORYTETY ROZWOJOWE, CELE, PROJEKTY

PRIORYTET 1 – Tworzenie i modernizacja infrastruktury

Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej

Projekty:

- Budowa boiska o sztucznej nawierzchni przy Szkole Podstawowej
- Modernizacja remizy strażackiej
- Zorganizowanie i oznaczenie ścieżek pieszych, rowerowych, konnych, Nordic Walking itp.
- Budowa tablic informacyjnych z mapami o szlakach turystycznych
- Budowa placu zabaw

Cel 2 – Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej

Projekty:

- Poprawa stanu dróg
- Modernizacja oświetlenia

Cel 3 – Uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej

Projekty:

- Rozbudowa kanalizacji sanitarnej (oczyszczalnie przydomowe)
- Rozbudowa sieci wodociągowej

PRIORYTET 2 – Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości

Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych

Projekty:

- Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa
- Tworzenie nowych kwater agroturystycznych

Cel 2 – Rozwój małego biznesu

Projekty:

- Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej
- Tworzenie małej gastronomii

- Tworzenie przemysłu rękodzieła ludowego
- Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców

PRIORYTET 3 – Edukacja i integracja mieszkańców

Cel 1 – Działalność szkoleniowo – edukacyjna

Projekty:

- Organizowanie szkoleń i kursów dla różnych grup mieszkańców
- Organizowanie kursów komputerowych, językowych itp.

Cel 2 – Działalność integracyjna wśród mieszkańców

Projekty:

- Organizowanie rodzinnych pikników i festynów wiejskich
- Organizowanie spotkań tematycznych (np. układanie bukietów, pieczenie ciast itp.)
- Organizowanie turniejów, meczy, rozgrywek sportowych

**Harmonogram rzeczowo-finansowy:
2010-2018 rok**

Priorytet	Cel	Projekt:	Termin realizacji	Koszt realizacji	Jednostka lub osoba odpowiedzialny
PRIORYTET 1 Tworzenie i modernizacja infrastruktury	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej	Budowa boiska wielofunkcyjnego o sztucznej nawierzchni w miejscowości Brzeziny	2011-2013	356 500	Urząd Gminy Osie
		Modernizacja remizy strażackiej	2013-2016	150 000	Urząd Gminy Osie, OSP Brzeziny, Organizacje społeczne
		Zorganizowanie i oznaczenie ścieżek pieszych, rowerowych, konnych, Nordic Walking itp.	2011-2014	50 000	Organizacje pozarządowe, Urząd Gminy Osie
		Budowa tablic informacyjnych z mapką o szlakach turystycznych	2011-2014	20 000	Organizacje pozarządowe, Urząd Gminy Osie
		Budowa placu zabaw	2011-2013	20 000	Urząd Gminy Osie Rada Sołecka
	Cel 2 – Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej	Poprawa stanu dróg gminnych i powiatowych	2010-2018	1 500 000	Urząd Gminy Osie Zarząd Dróg Powiatowych
		Modernizacja oświetlenia	2010-2014	180 000	Urząd Gminy Osie

	Cel 3 – Uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej (oczyszczalnie przydomowe)	2010-2015	80 000	Urząd Gminy Osie Gminny Zakład Komunalny, mieszkańcy
		Rozbudowa sieci wodociągowej	2010-2015	100 000	Urząd Gminy Osie Gminny Zakład Komunalny, Mieszkańcy
PRIORYTET 2 Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości	Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych				
		Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa	2010-2018	15 000	ODR Minikowo Rada Sołecka
		Tworzenie nowych kwater agroturystycznych	2010-2018	Brak danych	ODR Minikowo Rolnicy, podmioty gospodarcze
	Cel 2 – Rozwój małego biznesu	Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	2010-2018	15 000	Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo
		Tworzenie małej gastronomii	2010-2018	15 000	Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo
		Tworzenie przemysłu rękodzieła ludowego	2010-2018	20 000	GOK Osie Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo
		Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców	2010-2018	20 000	GOK Osie Podmioty prawne i osoby fizyczne. ODR Minikowo

PRIORYTET 3 Edukacja i integracja mieszkańców	Cel 1 – Działalność szkoleniowo – edukacyjna	Organizowanie szkoleń i kursów dla różnych grup mieszkańców	2010-2018	20 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
		Organizowanie kursów komputerowych, językowych itp.	2010-2018	20 000	GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
	Cel 2 – Działalność integracyjna wśród mieszkańców	Organizowanie rodzinnych pikników i festynów wiejskich	2010-2018	60 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
		Organizowanie spotkań tematycznych (np. układanie bukietów, pieczenie ciast itp.)	2010-2018	20 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
		Organizowanie turniejów, meczy, rozgrywek sportowych	2010-2018	20 000	Rada Sołecka GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe